

ΑΡΓΩ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ■ ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ: ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ
ΧΡΟΝΟΣ Α' ΦΥΛΛΟ 4^ο ■ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ 17 ΠΕΙΡΑΙΑΣ ■ 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1943

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΕ..

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ

(ΦΑΝΤΑΣΜΑΓΟΡΙΚΟ ΤΑΞΕΙΔΙ)

Τότε χωρίς κόρνα, παντιέρες και φλάμπουρα κι' άλλα σινιάλα,
καθώς ο ήλιος θά φλογίζει μέσα τὰ δυσμικά νερά,
μέ τις άντένες κυρωμένες, μή πιάνοντας πλιά σ' άλλη σκάλα,
μακραίνοντας κι' άπ' τὰ μουράγια, θά φεύγετε στερνή φορά.

°Αλλά ποιό θεϊό θαλασσοπούλι, πελάγου ανάμεσα και άθέρα,
τὰ φέγγη λαμπικαρισμένα, τὰ μάργαρα δλα της χαρς
τὰ γεύτηκε, όπως ή ψυχή σας, σά θάν τή σύρει ακόμα πέρα,
τό δίχαλο ούρανου μαγνήτη και θάλασσας νεροκυρας;

Και θά φουσκώνουν τὰ πανιά σας και θά σφυρίζουνε οί άνέμοι,
κι' όπως θά τρίζουνε τὰ ξάρτια στη νύχτα που θά σάς πλανά,
Τρίτωναs γύρω και Σειρήνες κι' όλοι του δόντου οί άφρολαίμοι,
θά τραγουδοούν και θά χορεύουν στα κύματα τὰ σκοτεινά.

Κι' όπως ή τέλεια ύπεροχή σας φόβο δέ θάχει ή ματαιότη, ή
τό πρώο χαμόγελο όπως όλους θά σάς φωτάει πιο λαμπερό,
στο μέτωπο ο καθένας του άλλου γαλήνια θά διαβάζετε δι
φεύγοντας, είχατε πλερώσει τό χρέος σας μόνο τό ιερό.

Κι' όταν καπνοί του κόσμου οί φλόγες, που θά διαβαίνουν ως
[τὰ ούράνια,
θά σάς μηνούνε κάτω άπ' τ' άστρα κι' άπ' τό φεγγάρι τό χλωμό,
γύρω άπ' τόν ήλιο που θά χάνει την πρωτινή του περηφάνεια
του πεζολάτη μαύρου ανθρώπου τόν άχαρο τρικυμισμό,

θάχετε σεις άντικρυνά σας την Πύλη του 'Ηρακλη άνοιγμένη,
κι' όλάρμενα θε νά τραβάτε κι' όλόπριμα για τους Θεούς,
ένω μπροστά σε γαλαζένιες κολώνες θά σάς περιμένει
λαός κηρύκων και Ιερέων με τρόπαια και με θυρεούς..

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΟΙ ΜΥΓΔΑΛΙΕΣ

«'Αντε κι' όταν με τὸ καλὸ ἀνθίσουνε καὶ δέσουνε θὰ σὰς κάνω τηγανίτες», ἔλεγε κείνο τὸ βράδυ στὴ βεγγέρα ἢ θεϊσα Μαρούσα.

«Μήπως ἔχει καὶ τίποτ' ἄλλο στὸ κεφάλι; Οὐλο τις μυδαλιές, τις μυδαλιές, σάμπως νάτανε ἀθρῶποι καλέ μου», πετάχτηκε ἡ κυρὰ Κατίγκω. Οἱ μυδαλιές ἦταν ἡ ἔγνοια τῆς θεϊσα Μαρούσας, ἡ ἀγάπη της, ἡ ζωὴ της. Χήρα ἀπὸ νιά, μονάχη, με μοναδικὸ βιὸς της τὸ σπιτάκι καὶ τὸ περβολάκι με καμμιά εἰκοσαριά μυδαλιές. Κάτι μυδαλιές κοντοῦλες καὶ φουντωτές, πυκνοφυτεμένες ἔτσι πὺ τὰ κλαδιὰ τῆς κάθε μιανῆς μπλέχονταν με τῶν ἄλλωνῶνε. Ἀπ' τὸν παλιὸ καλὸ καιρὸ πὺ ἦτανε καπετάνισσα μ' ὄλα τ' ἀγαθὰ, τις ἀγάπαγε ὕστερα ὅμως όταν γίνανε ἡ μοναδικὴ φροντίδα κι' ἔχει της, τις λάτρευε. Κάθε τί πὺ γινότανε στὴ φτωκικιά της ζωὴ, ἦτανε στενά δεμένο με τις μυδαλιές.

Ἀκόμα καὶ τις ἐποχές καὶ τις γιορτάδες εἶχε πάψει νὰ ντίς μετράη με τὸ ἡμερολόγιο· εἶχε τις μυδαλιές. Γιὰ τὰ Χριστοῦγεννα ἔλεγε, «ἀντε κορίτσια, ἐτοιμάστε τὰ καλά, ἀνασκουμπωθῆτε γιατί θὰ δείξουνε οἱ μυδαλιές—δηλ. θὰ φανοῦνε τὰ μπουμπούκια—καὶ θὰ βρεθῆτε σὰν τις μωραὶ παρθένοι». Γιὰ τὸ καλοκαίρι, «σώπα κυρὰ Μαριγῶ μου καὶ θάρρη ὁ κανακάρης σου ἀπ' τὴ Μπαρμπαριά ὅταν θὰ ντὰ τινάζουμε»—τὰ μύγδαλα βέβαια—, καὶ πάει λέοντας.

Μόλις ἔμπαιν ὁ Δεκέμβρης, ἄρχιζε νὰ τριγυρίζη τις μυδαλιές. Πασπάτευε τὰ κλαδάκια, τὰ πλησίαζε στὰ μάτια καὶ τὰ ἐξέταζε προσεχτικὰ με τὰ γυαλιὰ στὴν ἄκρη τῆς μύτης. Κοντὰ τὰ Χριστοῦγεννα ἔβλεπε τις γκριζοπράσινες μπαλίτσες στίς γωνιές τῶν κλαδιῶν. «Δεῖξανε, δεῖξανε» φώναζε σ' ὅποιον ἔβλεπε, κι' εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ πιστεῦῃ ὅτι ὄλοι εἶχα-

νε διαφέρο νὰ ντὸ μάθουνε καὶ νὰ χαροῦνε. Κι' ἀπὸ δῶ, μαζί με τὴ χαρὰ, ἄρχιζε κι' ἡ ἀνησυχία κι' ἡ ταραχὴ. «'Α-ραγες όταν ἀνθίσουνε θὰ κάνη καλὸ γκαιρὸ γιὰ νὰ δέσουνε τὸν καρπὸ, ἢ χτύπα ξύλο...». Ὅσο πέρναγε ὁ καιρὸς κι' οἱ γκριζοπράσινες μπαλίτσες ἀποχτούσανε μιὰ βυσσινιά μύτιτσα, τόσο τὸ νεύριασμα της μεγάλωνε κι' ἄρχιζε τὰ ταξίματα καὶ τις προσευχές στοὺς ἅγιους τῶν ἐκκλησιῶν. «'Αγιε μου Φανούριε, φανέρωσε μου λιακάδες όταν ἀνθίσουνε καὶ θὰ κάνω μιὰ πῆττα. 'Αγιε Νικόλα, θαρθῶ στὴ χάρη σου με μιὰ λαμπάδα, κατοστάρικια, τὸση!» Ἀνθίζανε ἐπὶ τέλους καὶ δένανε χάρη στὴν πῆττα καὶ τὴν κατοστάρικια λαμπάδα καὶ προβάλλανε τὰ χνουδωτὰ καὶ νόστιμα τσάγαλα. Κέρβερος ἢ θεϊσα Μαρούσα. Πῶς ἔπερνε κάβο ἀμέσως μόλις τὰ παιδιὰ ζυγώνανε τὴ μαντροῦλα, μυστήριον. «Βρὲ διαλόπαιδα, οὐ νὰ μοῦ χαθῆτε. Βρὲ δὲ γυρεύετε, κάνε μ', δυὸ τρία νὰ σὰς τὰ δώσω, μονὲ πετὰτε πέτρες καὶ σακατεύετε τὰ δέντρα», καὶ καλόκαρδα ἔκοβε μονάχη της καὶ τοὺς γέμιζε τις τσέπες.

Ἄλλο δράμα ὕστερα τὸ τίναγμα. Βάσανο κάθε φορὰ νὰ ντινὲ κατὰφέρουνε νὰ τινάζουνε τὰ μύγδαλα με καλάμια. Νάτανε βολετὸ, θάθελε ἓνα ἓνα νὰ ντὰ κόβουνε. «'Αμὴ καὶ πορτοκάλια νάτανε, πάλι ἔτσι δὲ θάκανες» τις λέγανε. Τί νὰ κάνη; Ὅσο ἔβλεπε νὰ «δέρνουνε» τις μυδαλιές με τὰ καλάμια, ἀναστατωνότανε. Στριφογύριζε νευρικὰ τὰ χέρια καὶ κούναγε μ' ἓνα ἀπελπισμένο κλαψιάρικον ὕφος τὸ κεφάλι, ἀναστενάζοντας. Κι' ἄρχιζε τὸ καθάρισμα. Κεῖνο πιά ἦτανε πανηγῦρι. Μαζευόνταν ὄλα τὰ κοριτσόπουλα τῆς γειτονιάς, ἐρχόντουσαν καὶ τὰ παληκάρια, τρυπώνανε καὶ μερικὰ «διολόπαιδα» καὶ γινότανε χαλασμός.

Τὰ τραγούδια καὶ τὰ πειράγματα δεινὰ καὶ πέρνανε. Τὰ σκανταλιάρικα δίστιχα φέρνανε γέλια ἀκράτητα. Ἡ θείτσα Μαρούσα λάμποντας, ξανανιωμένη, πηγαινοερχότανε ὀλοῦθε. Ὑστερα χανότανε γιὰ κάμποση ὥρα καὶ νάσουτην μὲ μιὰ πιατέλα πελώρια γεμάτη γλυκὰ. Κεῖνα τὰ περίφημα γλυκὰ τοῦ νησιοῦ, ὄλο ζάχαρη, μύγδαλα καὶ ἀνθόνερο τ' ἀχλοδάκια κι' οἱ ζαχαρομπακλαβάδες. Ἡ συνταγὴ τους εὐκόλη, ἀλλὰ λίγοι, τρεῖς τέσσεροι μὲ τ' ὄνομα στὸ νησί, τὰ πετυχαίνανε. Λεγότανε πὼς ξαίρανε κάτι λόγια κάτι ξόρκια ποὺ τὰ λέγανε τὴν ὥρα ποὺ τὰ φτιάχνανε, ἢ πὼς τάχαμου ρίχνανε μιὰ σκόνη ποὺ τὴν εἶχανε ἀπὸ πάπου πρὸς πάπου. Ἡ θείτσα Μαρούσα ἦτανε μαστόρισα ὀνομαστή. Οἱ πιὸ πολλοὶ στὸ νησί, κείνηνε πέρνανε καὶ τοὺς τάφτιαχνε ἀκόμα κι' ἀπ' τὴν Ἀθήνα εἶχε παραγγελίες. «Καὶ τοῦ χρόνου θείτσα, πάντ' ἄξια». «Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια σας, διπλοὶ, καὶ τοῦ χρόνου χρυσοχέρες. Κάτω τὰ ξερὰ βρέ διαολόπαιδα» ἔλεγε στὰ παιδιά ποὺ ἀπλώνανε τὰ χέρια στὴν πιατέλα. Μόλις τραταρίζοντουσαν ὄλοι, τοὺς ἔβαζε κάτω τὰ ὑπόλοιπα καὶ ριχνόντουσαν λαίμαργα, πασαλείβοντας τὰ μούτρα τους. Ὅλη τὴ βδομάδα ὕστερα, ἡ θείτσα Μαρούσα ἔφτιαχνε γλυκὰ «γιὰ τοὺς δικούς, τοὺς φίλους τοῦ παπᾶ, τῶν φιλιότσων καὶ τοῦ νουνοῦ». Γιατί εἶχε νουνὸ ἡ θείτσα Μαρούσα, ἕναν ὀγδοντάρη λεβεντόγερο ποὺ τριγύριζε τὰ καλντερίμια τοῦ νησιοῦ, τρακανίζοντας τὴ χοντρή μαγκούρα του καὶ λέγοντας ἀρβανίτικα ὅπως οἱ πιὸ παλιοὶ στὸ νησί. Ἀπ' τὸν Ἰούλιο χτύπαγε τὸ παραθύρι τῆς φιλιότσας του καὶ τῆς ἔλεγε φωναχτὰ.

— «Μῶρ' Μαρούσ' οὐ μπένενε τούμπλετε;» (Μῶρῃ Μαρούσα γίνονται τὰ γλυκὰ μου;)— Μπένενε νούν, μπένενε» — τ' ἀπάνταγε. (Γίνονται νουνέ, γίνονται. — Ἀρβανίτικα νησιώτικα. Πρόφερε τὸ ε κλειστὸ γαλλικὸ.)

Κεῖνη τὴ χρονιά ὁ χειμῶνας ἦτα-

νε γλυκὸς. Τελείωνε ὁ Δεκέμβρης καὶ μόλις εἶχανε ἀρχίσει τὶς βεγγέρες κοντὰ στὸ τζάκι. Ἡ θείτσα Μαρούσα εἶχε ἀρχίσει τὶς προσευχὲς καὶ τὰ τάματα γιὰτὶ «εἶχανε δέξει». Περάσανε σὰν ἀνοιξιὰτικες κι' οἱ γιορτάδες καὶ τὰ μπουμπούκια φουσκῶνανε γοργὰ, μαζί κι' ἡ ταραχὴ τῆς. Ἡ βουσιναὶ μυτίτσα σὲ κάθε μπουμπούκι ἔγινε τριανταφυλλιά. » Αὐριο ἀρχίζουνε μὲ τὸ καλὸ». — «Ἡ ὥρα ἡ καλὴ», τῆς γέλασε ἡ κυρὰ Κατίγκω. — «Ἄντε κι' ὅταν μὲ τὸ καλὸ ἀνθίσουνε καὶ δέσουνε θὰ σᾶς κάνω τηγανίτες».

Τὴν ἄλλη μέρα χαρὰ θεοῦ, σωστὴ ἀνοιξη. Θάρρεψαν ἀπ' τὸ ἡλιοχάδεμα οἱ μυγδαλιές καὶ τὰ πρῶτα λουλούδια ξεδιπλωθήκανε. Τὴ δευτέρη μέρα καὶ τὴν τρίτη φουντώσανε γιὰ καλὰ. Κάθε κλαδί ἦτανε ἕνα μεγάλο λουλοῦδι μὲ μύρια σμιχτὰ πέταλα μικρούτσικα καὶ χρυσοκίτρινες κλωστίτσες. Κάθε μυγδαλιά ἕνα μπουκέτο, κι' ὄλο τὸ περβόλι, ἕνα κῶμα ἀφράτο, λουλουδένιο. Ὅργιο ἄσπρου καὶ ρόδινου. Ἄλλες μυγδαλιές κάτασπρες σὰ χιόνι κι' ἄλλες μ' ἕνα ρόδινο ἀπαλὸ. Ἄλλες κιτρινωπές, ὠχρὲς σὰν παλιὸ φίλντισι κι' ἄλλες κοκκινωπές. Ἡ μοναδικὴ πικραμυγδαλιά, στὴ γωνιά μ' ἕνα ἀπαλὸ γκριζόασπρο. Τὸ βράδυ, στ' ὀλόγιομο γενναρίτικο φεγγάρι ἦτανε ὄνειρο.

Λουσμμένες στὸ μελιχρὸ φῶς φαντάζανε σὰν κερένιες κι' ἤθελες νάχης τέτοια χέρια ποὺ νά ντὶς ἀγκαλιάσης ὄλες μαζί. Κι' ἡ μυρωδιὰ; Μιὰ μυρωδιὰ παράξενη, ἀκατανόμαστα γλυκεῖα, χυνότανε σὰν ν' ἀναδύονταν ἀπ' τὴ γῆ ἢ νάρχοταν μὲ τῆς θάλασσας τ' ἀγεράκι—κι' ἔφερν' ἕνα θάλπος στὰ σωθικά. Τὰ ζουζούνια σκαρφαλώνοντας καὶ πετώντας ἀρχίσανε ν' ἀφίνουνε τὸ μονότονο βόμβο τους ποὺ φέρνει γλυκεῖα νάρκη. Ἡ θείτσα Μαρούσα, κρέμασε σὲ κάθε μυγδαλιά μιὰ γαλάζια χάντρα καὶ καθισμένη στὸ παράθυρο, ἔπλεκε τὴν κάλτσα τῆς κ' ἔρριχνε ματιές

πάνω απ' τὰ γυαλιά χαμογελώντας με καμάρι. Πού νά τολμήση κανείς νά κόψη ένα κλαρί!

«'Α! δλα κι' δλα—κι' ἡ μάνα μου νά σηκωθῆ απ' τὸν τάφο...». Κάθε τόσο ἔβγαινε στὸ λιακωτὸ καὶ κόνιταγε τριγύρω. «Φανερωμένη μου ἄς κρατήσῃ ὁ εὐλόγημένος τρεῖς τέσσερες μέρες ἀκόμα».

Κατὰ τὸ βράδυ τὰ χάλασε ὁ καιρὸς. Κάτι σταχτόμαυρα σύννεφα κρύψανε τὸν ἥλιο, πού χανότανε πέρα στὴ θάλασσα, ἀνάμεσα απ' τὰ ξερονήσια. Ἡ θάλασσα εἶχε μιὰ δυνατὴ διαπεραστικὴ μυρωδιὰ κι' οἱ φωνές τῶν γλάρων τaráζανε τὴν ἡσυχίαν. «Κύριε λήσον» εἶπε ἡ θεῖσα Μαρούσα, κι' ἀρπάζοντας απ' τὸ εἰκονοστάσι κερί τοῦ Ἐπιτάφιου καὶ βασιλικὸ τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ, ἔτρεξε στὸ ταρατσάκι καὶ σταύρωνε τὰ σύννεφα ψιθυρίζοντας «Ξορκισμένα, στὰ ὄρη στὰ βουνά, ξορκισμένα». Οἱ γλάροι γράφοντας τεράστιους κύκλους χαλούσανε πιά τὸν κόσμον. «Στὸ κεφαλάκι σας ἀφορεσμένοι».

Γεμάτη ἔγνοια ἔπεσε στὸ στῶμα. Στριφογυρίζοντας τὴν πῆρε ἕνας ταραγμένος ὕπνος.

Περασμένα μεσάνυχτα ἀρχίσανε νά πέφτουνε μεγάλες σταλαγματιές βροχῆς, ἀριές καὶ χτυπητές σάν τυμπάνισμα πένθιμου ἐμβατηρίου. Ὁρμησε ἀπότομα ἕνας φοβερός ἀγέρας πάνω απ' τὰ φεράγγια καὶ τράνταξε τὸ νησί συθέμελα. «Χριστὸς καὶ Παναγία» πετάχτηκε ἡ θεῖσα Μαρούσα.—Ἄγιε Νικόλα βάλε τὸ χεράκι σου, ὦχοῦ σφοδρά! Φωτίστηκε ξάφνου τὸ νησί σάν μέρα κι' ἕνας ἀπαίσιος ξερός κρότος ἔσκισε τὸν ἀγέρα. Ὅσο νά πῆ κεραυνὸς ἀρχισε τὸ χαλάζι. Ἐνα χαλάζι σάν κουκκί σωστὸ πετροβολητὸ.

Ὅταν τόνιωσε, κάτι σβύστηκε μέσα της. Ἄτονα σωριάστηκε κάτω απ' τὸ εἰκονοστάσι, πού τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ τρέμόπαιζε, «γιατὶ Θεέ μου, γιατί;» ἔλεγε θρηνητικά. Ἐγειρε τὸ κεφάλι στὸν τοῖχον καὶ φαινότανε σάν

κοιμησμένη. Ἀπ' τὰ κλειστά της μάτια κυλούσανε σιωπηλά τὰ δάκρυα καὶ χαράζανε γραμμὲς στὰ γεροντικά μάγουλά της πού γυαλίζανε στὸ φῶς τῆς ἀστραπῆς. Μιά σιγανὴ βροχούλα ἀρχίνησε, ὅταν σὲ λίγο ἔπαψε τὸ χαλάζι. Σύρθηκε ὡς τὸ μπαούλο ἡ θεῖσα Μαρούσα, ἄρπαξε τὸ σάλι, τὸρριξε στὸ κεφάλι της, βγήκε στὸ περβόλι. Τί νά δη ὅμως; Πίσσα τὸ σκοτάδι. Ἐτρεχε σκουντουφλώντας απ' τὴ μιὰ μυγδαλιὰ στὴν ἄλλη καὶ στὰ τυφλά ἀπλωνε τρεμουλιαστά τὰ χέρια πάνω στὰ κλαδιὰ. «Καίμενοῦλες μου, καίμενοῦλες μου, γιατί, γιατί;» Μιὰ λύπη, μιὰ πίκρα ἦτανε τὴν ἄλλη μέρα τὸ περβολάκι. Ὁ καιρὸς ἀνοιξιάτικος κι' ὁ ἥλιος ἔστελνε χαμόγελα στὴ νοτιομένη γῆ. Οἱ μυγδαλιές θεόγυμνες μὲ τσακισμένα τὰ κλαδιὰ καὶ χάμω στῶμα τὰ λουλούδια, φρέσκα μὲ διαμαντένιες δροσοστάλες, ἦτανε ἕνα ρόδινο μυροδατο χιόνι, πού ὁ ἥλιος παιγνίδιζε πάνω του.

Ἡ θεῖσα Μαρούσα καθισμένη στὸ παραγῶνι, ἄφωνη μὲ τὰ χέρια σφιχτὰ πλεγμένα κύτταζε ἐπίμονα σ' ἕνα σημεῖο στὸν τοῖχον. Οἱ γειτόνισσες τὴν παρηγορούσανε, «κουράγιο ντὲ, κάνε κουράγιο κάνε μ', τί, θὰ βάνης τὸ κεφάλι κάτω τώρα, μπάσα». Κεῖνη τσιμουδιὰ. Ἀνάρια πού, ψιθύριζε ἄχρωμα «γιατὶ, γιατί». Λίγες μέρες περάσανε καὶ τὴ βρήκανε πεθαμένη στὴν ἴδια θέση. Στὰ χέρια ἔσφιγγε ἕνα κλαδάκι μυγδαλιᾶς μὲ δυὸ τρία ἀτροφικὰ μπουμπούκια πάνω.

Εἶπανε πὼς κρύωσε κεῖνο τὸ βράδυ πού βγήκε στὴ βροχῆ. Μόνον ὁ νουνὸς εἶπε ἐνῶ γυρίζανε απ' τὸ νεκροταφεῖο, «πουσὸ εἰλάγκερε μιδάλετε». (Σιωπῆ, τὴ φάγανε οἱ μυγδαλιές). Ποιὸς νᾶχε δίκηο ἄραγε;

ΣΕ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΟΥΔΕΣ
(ΕΛΕΝΗ ΚΙ' ΑΘΗΝΑ)

Τα γέλοια, τα τραγούδια-σας, οι ολόγλυκες φωνές-σας
δεν αντηχούνε στο στενό με τις γυρτές γαζίες·
με θλιβερές σας πέρασαν μιά μέρα ψαλμωδίες
κι' αγγέλοι ανεβάσανε στα ουράνια τις ψυχές-σας.

Ζευγαρωτά τραβήξατε το δρόμο το στερνό-σας
και χλώμιασαν στο διάβα-σας τα λαμπερά τ'αστέρια.
Πιστέψαμε—πλάνο όνειρο!—στο μάταιο γυρισμό-σας
κι' υψώσαμε ικετευτικά στον ουρανό τα χέρια...

... Σαν βράδιασε, μες στο στενό στάθηκε τ'οργανέτο
και του Σοπέν τις πένθιμες έπαιξε μελωδίες·
—«Για τ'οργανάκι κύριε!» Κι' αργά μες στο κασκέτο
κάποιο-μου δάκρυ κύλισε· και κλάψαν οι γαζίες...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ

Π Ε Ρ Α Σ Τ Ι Κ Η

Στην Ελ. Μ.

Μήνες και μήνες τ'αστρόφεγγα βράδυα,
μήνες στου ονείρου-μου γνέθω τα υφάδια.

Κι' είρθε και φάνηκε ξάφνου μπροστά-μου.

Χνούδινο χάδι κι' ανάλαφρος μπάτης
στο πρόσωπό-μου τ'αχνό πέρασμά-της

Κι' είρθε και κάθισε λίγο κοντά-μου.

Γλυκό τραγούδι και κύμα η φωνή-της,
κύμα και παίρνει κ'εμένα μαζί-της..

Κι' είρθε, μα εδιάβη γοργά 'πο κοντά-μου.

Δάκρην σταλά στο δρόμο του νού-μου,
σύννεφο ελάσπρο του γκριζου ουρανού-μου.

Κι' είρθε μα χάθηκε πάλι μακρυά-μου.

Μόνος τ'αστρόφεγγα τώρα τα βράδυα
στου ωραίου ονείρου-μου κλαίω τα ρημάδια.

ΦΑΙΔΡΟΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο καὶ τέλος)

Ὁ Σπῦρος σάλταρε δυό—δυό τὰ σκαλιά, μπήκε στὴ πρώτη πόρτα ποὺ βρῆκε μπροστὰ του. Βρισκόταν στὴ βιβλιοθήκη. Γύρισε τὸ διακόπτη. Ἔκαιγε. Τὰ νεῦρα του τρέμαν. Τὰ μάτια του εἶχαν βουρκώσει ἀπ' τὸ πείσμα καὶ τὸ παράπονο.—"Α! νὰ τὸν χτυπήση, νὰ τὸν χτυπήση! Μὲ δάχτυλα, ποὺ ἔτρεμαν χάϊδεψε τὸ χτυπημένο του μάγουλο. Τὰ σημάδια διακρίνονταν στὴν ἀφή. Ἔκανε δυὸ βόλτες. Βλαστήμησε. Ἄναψε τσιγάρο. Μιά νευρική χειρονομία στὸ διάστημα κι' ἔπεσε σὲ μιὰ πολυθρόνα βαρὺς. Ἐκεῖ, πάνω στὸ γραφεῖο ἕνας μετάλλινος χαρτοκοπιτήρας βρισκόταν. Τὸν πήρε στὰ χέρια, τὸν πίεσε, νὰ τὸν λυγίση. Καὶ λίγο πιο πέρα, δυὸ σπιθαμὲς παρακάτω, ἕνα γύψινο κεφάλι τὸν κύτταζε ἀνέκφραστα.

— "Α! εἶναι πολὺ εὐγενικὸ ἐκ μέρους σας, κύριε· εἶχε πῆ ἢ μητέρα στὸν νεαρὸ καλλιτέχνη, ὅταν τῆς χάριζε, στὴ γιορτὴ τοῦ πατέρα, τὴ μικρὴ προτομὴ ἀπὸ γῦψο τοῦ γέρο Περάνη. Ὑστερα μὲ προσοχὴ τὴν τοποθέτησε πάνω στὸ καρυδένιο γραφεῖο.

Καὶ τώρα ἕνα τετράγωνο πηγούνι, δυὸ πειθαρχημένα ζυγωματικὰ χωρὶς ἀπότομους ὄγκους, ἕνα σοβαρὸ κατεβατὸ μετώπου, ἕνα κρανίονο γυμνὸ, δυὸ χεῖλια παχειὰ, ναι! μιὰ προσωπικότητα βουβή, στέρεη, αὐστηρὴ βρισκόταν μπροστὰ του. Ἡ ἐμπιστοσύνη στὴν ἔκφραση, αὐτὴ ἢ μεταϊόδοξη βεβαιότητα, ποὺ ἔδειχνε τὸ κεφάλι ἀπὸ γῦψο, τὸν νεύριαζε. Κάτι τὸν πίεζε, κάτι τὸν ἔσπρωχνε, κά-

τι τρελλὸ τὸν κυρίεψε νὰ δώση μιὰ, μιὰ χτυπιὰ δυνατὴ στὸ κρανίονο. Μὰ κρατήθηκε. Κι' ἔπειτα τάχα, πῶς ἔπαιζε, νὰ! τάχα, πῶς ἔτσι ἀδιάφορα ἔπαιζε ἔσπρωξε μὲ τὴ μύτη τοῦ μετάλλου τὴ βάση τοῦ γύψου, καὶ πάλι, πάλι, νευρικά ξαναχτυποῦσε πότε στὴ βάση, πότε στὸ μάγουλο, πότε στὸ μέτωπο τὴ μικρὴ προτομὴ. Κι' αὐτὴ ἔκανε κωμικὲς μεταβολές, ὑποχωροῦσε ἀργά, σταθερά, μοιραία.

Καὶ πιά, εἶχε φτάσει στὰ χεῖλια τοῦ τραπεζιοῦ. Νὰ τὴν ἄγγιζες θάπεφτε. Κι' ὁ Σπῦρος Περάνης μὲ τὰ νεῦρα παρατεντωμένα, κόκκινος, δρωμένος, σὰ νᾶκανε κάποια πράξη βαρειὰ καὶ σκληρὴ, μὲ τὰ μάτια του ἀκίνητα χωρὶς ν' ἀνασαινή, ἔσπρωξέ.

Ὁ κρότος τὸν ξύπνησε. Πετάχτηκε ὄρθιος. Ξάπλωσε τὸ στήθος στὸ γραφεῖο· του ἐπάνω καὶ κύτταξε. Ἐκεῖ, πίσω, πάνω στὸ πάτωμα, τὸ μικρὸ κεφάλι ἀπὸ γῦψο βρισκόταν σπασμένο.

Πέταξε τὸ κάθισμα πίσω, βγήκε, πήρε στὰ χέρια του τὰ κομάτια.

Ξαφνικὰ ἀκούστηκαν βήματα. Κάποιος ἀνέβαινε. Ἦταν βήματα λαφρυὰ, παιδικὰ. Ὁ Σπῦρος ταραχτήκε. Ἔκανε μι' ἀπελπισμένη χειρονομία νὰ κρύψη. Μὰ ἔνοιωσε, πῶς θά ἦταν πιά πολὺ μάταιο. Κι' ἔμεινε ἀκίνητος αὐτοῦ, κάτω ἀπ' τὸ φῶς, μὲ τὴ σπασμένη μορφή μὲς' στὰ χέρια.

Ἦταν ἡ Ὀλγα. Ἐρχόταν ἡ μικρὴ ἀδελφοῦλα νὰ παρηγορήση τὸν διωγμένο τῆς ἀδελφῶ.

Ἔτρεξε γοργὴ μὲς' στὴν κάμαρα, μ' ἀπότομὰ στάθηκε.

— Τὶ εἶν' αὐτὸ, ἔκανε...

‘Ο Σπύρος μήτε σάλεψε καν.

— Κύττα, είπε.

‘Η ‘Ολγα με τό κεφάλι γυρμένο, με άπλωμένο τό γυμνό της χεράκι, πλησίασε γιομάτη άπορία.

— “Εσπασε; ρώτησε. Κι’ έπειτα ύψώνοντας τά γαλάζια της μάτια: Καί τώρα! πώς θα τό μάθη ό μπαμπάς;

‘Ο Σπύρος άκούμπησε τό σπασμένο κεφάλι πάνω στό γραφείο και ρίχτηκε σέ μιá πολυθρόνα, με τά χέρια κρεμασμένα, κουρασμένα άπ’ τήν πάλη.

— “Ολγα, είπε: λές νά στεναχωρηθί ή μαμά;

— Θα λυπηθί, άποκρίθηκε τό ξανθό κοριτσάκι. Γιατί έμοιαζε τόσο πολύ τού μπαμπά! “Υστερα δέν έχομε κανένα τέτοιο μέσα στό σπίτι. Μά για δές: μόνο τό αύτί κι’ ή μύτη τσακίστηκαν. Νά, κι’ έδώ στό σαγόνι. Νά κολλοϋν άραγε; Μπορεί νά κολλοϋν.

‘Ο Σπύρος έμεινε πολύ σκεφτικός. “Επειτα:

— Δέν γίνεται τίποτα, είπε.

— Μά γιατί; πετάχτηκε ή “Ολγα. Μπορεί νά κολλοϋν.

— Δέ γίνεται τίποτα πιά, ξαναμίλησε ό Σπύρος. Θα διακρίνεται πάντα, πώς είναι μιá σπασμένη μορφή

* * *

Τό βαπόρι έφευγε στίς δέκα τό βράδυ. ‘Ο γέρο Περάνης είπε, πώς ναι! θα ήταν καλλίτερα νά πήγαινε ό γυιός του στήν ‘Αθήνα, νά σπουδάση. Κι’ έπειτα ποιός ξέρει; όταν θα τριβόταν μέσ’ στή ζωή, όταν θα ριχνόταν μέσα στόν κόσμο, θα καταλάβαινε τί άξίζοϋν οί συμβουλές τών πιό μεγαλύτερων. “Ας πήγαινε, λοιπόν, στήν εύχη, και πιθανό, μόλις τόν άφηναν οί δουλιές, νά πεταγόταν κι’ αύτός ως εκεί νά δη τήν καινούργια ζωή τού παιδιού του.

Στίς έννια και μισή τό βράδυ ή οίκογένεια Περάνη βρισκόταν στήν προκουμαία. ‘Ηταν μαζί ό Γιώργος και ή “Ελλη. Συζητοϋσαν όλοι μαζί: “Αραγε πώς θα τού φαίνονταν τού

Σπύρου ή ‘Αθήνα; ‘Αλήθεια! τί ζωή νά περνοϋσαν οί φοιτητές;

— Θα χαθί μέσ’ στόν κόσμο, είπε ή “Ολγα. Θα ναι χιλιάδες, πολός.

‘Ο Σπύρος τής χάτδεψε τά μαλλιά.

— Φοβάσαι, λοιπόν νά μη χαθώ μέσ’ στόν κόσμο;

‘Η Κυρία Περάνη έπιασε τό χέρι τού γιουό της.

— Σπύρο είπε. Μήν ξεχνάς νά μας γράφης. Θα τό περιμένω, όσο μπορείς πιό συχνά.

— Ναι! άπάντησε ό Σπύρος. Κι’ άπό μέσα του σκέφτονταν: Μιά μητέρα περιμένει πάντα ένα γράμμα. Κι’ έγώ, θα βάζω τήν ψυχή μου μέσα σ’ ένα κομψό χαρτοφάκελο και θα τήν στέλνω πρός τό “Αγνωστο.

Γιά μιá στιγμή τόν φώναξε ό Γιώργος. Πήγε κοντά τους χαμογελώντας.

— Λοιπόν; είπε.

‘Ο Γιώργος έβγαλε μέσ’ άπ’ τήν τσέπη του ένα ξερό μπουκέτο γιασεμιά.

— Τό βρήκα χτές, όταν ταχτοποιούσαμε τά βιβλία σου, είπε.

‘Ο Σπύρος έμεινε άμίλητος. Κύταζε κάπου.

— Δέν μοϋ είπες ποτέ, πώς σοϋ είχε χαρίσει λουλούδια, συνέχισε ό Γιώργος.

— Τώρα, μίλησε ό φίλος του, τώρα θα πρεπε πιά, όλα τούτα νά ξεχαστοϋν.

— Σπύρο, τόνισε ό άλλος, δέ νοιώθεις, λοιπόν, πώς και τώρα σ’ άγαπά. σάν και πρίν;

‘Η “Ελλη είπε: Τό Σεπτέμβρη, μοϋ έγραψε, θα γυρίση. Τότε τί θα τής πώ;

‘Ο Σπύρος πήρε τά ξερά γιασεμιά και τά μύρισε:

— Μυρίζουν άκόμα, μουρμούρισε. Μά λές νά βαστάξουν πολός;

Τό βαπόρι σφύριξε. ‘Αγκαλιάστηκαν γρήγορα. ‘Ο γέρο Περάνης στάθηκε άλύγιστος, βουβός, σκληρός. ‘Η μητέρα του έκλαιγε. ‘Ο Γιώργος τόν έσφιξε στό στήθος δυνατά—Σπύρο! είπε. ‘Αποχαιρετήστηκαν με τήν “Ελλη θερμά.

— Σε περιμένουμε νά γυρίσης... τοῦ φώναξε.

“Όταν τέλειωσε πιά, κι ἔκανε ν’ ἀνεβῆ τῆ σκάλα τοῦ βαποριοῦ, ἡ “Όλγα τὸν ξανάρπαξε ἀπ’ τὸ σακάκι. Τὸν ἀνάγκασε νά σκύψῃ καὶ τοῦ ἐμπιστεύτηκε μυστικά.

— Σπύρο, ἔκρυψα τὸ ἄγαλμα τοῦ μπαμπᾶ. Δὲν τὸ ξέρει κανεὶς. Θὰ τὸ κολλήσω μὲ ζύμη.

Μιά συγκίνηση πλημμύρισε μέσα του. Ἀγκάλιασε αὐθόρμητα τὴν μικρὴ του ἀδελφοῦλα καὶ τὴ σήκωσε μέσα στὰ μπράτσα του.

— Κουτὸ, εἶπε. Δὲν ἀκοῦς, λοιπὸν, πὼς πιά δὲν θὰ ὠφελήσῃ σὲ τίποτα αὐτό;

Κι ὕστερα, ἓνα καταφωτισμένο καράβι ξεκίνησε μέσα στὴ νύχτα τοῦ Αὐγούστου. Στὸ κατὰστρωμά του διακρίνονταν κάτι σκιές, πού χειρονομοῦσαν ἀδιάκοπα. Κι ἐκεῖ, στὴν προκυμαία, μιὰ γυναῖκα πού ἔκλαιγε κινουσε, κινουσε στὰ χέρια της, ἓνα μαντηλι λευκὸ, χωρὶς νά μιλά. Κι ὁ κόσμος, πού ἔκανε τὸν περίπατό του στὴν παραλία γύρισε τὸ κεφάλι νά δῆ τὸ καράβι, πού ἔφτυγε. Ναι! ἦταν ἓνα καράβι, πού ξεκινουσε πάντα βέβαιο μέσα στὴ νύχτα καὶ κυνηγοῦσε ἀλλοίμονο μάτια, χρόνια καὶ χρόνια, τοὺς ὀρίζοντες. Κι οἱ ὀρίζοντες, ὡ αὐτοί, μετατοπίζονταν σάν ἀπ’ τῆ

μοῖρα, πάνω στῆς γῆς τῆ γυμνὴ σφαιρικότητα.

“Ὁ Γιώργος καὶ ἡ “Ελλη, πῆραν τὸ δρόμο τῆς παραλίας καὶ φῦγαν. Πέρασαν τὰ μικρὰ καφενεδάκια μὲ τὶς τζιτζιφιές καὶ μετὰ πηδήξαν κάτω ἀπ’ τὸ δρόμο, στὴν ἀμμουδιά, πῆγαν καὶ κάθησαν μοναχοὶ σὲ κάτι βραχάκια. Μέναν κι οἱ δυὸ μελαγχολικὰ σιωπηλοὶ. Καὶ ψηλὰ ἦταν χιλιάδες ἀστέρια.

“ὦ! σκεφτήκατε ποτὲ, τί συλλογίζονται δυὸ νέα παιδιὰ, καθισμένα μπρὸς σ’ ἓνα ἀτέλειωτο πέλαγο, σάν χάνουν κάποιον ἀγαπημένο τους φίλο, πού τραβᾶ μ’ ἓνα φωτισμένο καράβι πέρ’ ἀπ’ τὰ σύνορα μιᾶς ζωῆς!

“Ἡ “Ελλη πῆρε τὸ χέρι τοῦ φίλου της μέσ’ στὰ δικά της καὶ τὸν κύτταζε βαθειὰ μέσ’ στὰ μάτια. Παραξενεύτηκε.

— Κλαῖς; ρώτησε.

Κι ἔγινε γιὰ πολλές στιγμὲς σιωπῆ.

— Μὰ Γιώργο, τί; μήπως θᾶναι γιὰ πάντα;

Κι ὁ Γιώργος εἶπε.

— Ποιὸς ξέρει; ἴσως νᾶναι γιὰ πάντα!

Ἀγκάλιασε μὲ ὀρμὴ τὸ ξανθὸ κορίτσι καὶ τὸ κράτησε σφιχτὰ στὸ στήθος του ἀπάνω.

Μὲ χεῖλια πού ἔτρεμαν εἶπε.

— Γιὰ σκέψου! Μπορεῖ ποτὲ νᾶναι γιὰ πάντα;

Στ. Κ.

Φ Υ Γ Η

Νὰ φεύγουν τὰ καράβια στὰ ταξίδια τους πού θᾶθελα νά μᾶπέρναν καὶ μένα, ταξιδευτὴ κι ὄνειροφάντη μὲ τοὺς πόθους μου νά γνώριζα, νά γνώριζα τὰ ξένα.

Νὰ φεύγουν κι ἄλλα νᾶρχονται στὸν τόπο τους καράβια γιὰ ν’ ἀράξουν στὸ λιμάνι, γυρνώντας ἀπὸ τόπους πού γνώρισαν καὶ στὴ νυχτιὰ νά φεύγουν μάνι—μάνι.

Νὰ φεύγουν τὰ καράβια καὶ νά πέρνουνε τοὺς πόθους μου, στὰ μέρη ὅπου γυρνᾶνε, ταξιδευτᾶδες, ὡς θεὸς νᾶναι, θεὸς νά μάθουνε τὸν κόσμον, πού τοὺς νοιώθουν, ν’ ἀγαπᾶνε.

ΝΙΚΟΣ Γ. ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΚΡΕΒΒΑΤΙ

— Αχ!

— Ε; Ξυπνή είσαι;

— Τί, και συ;

Κι' όπως ήσαν ανάσκελα, γύρισαν τα πρόσωπά-τους προς τη μέση. Έτσι που αν ήτανε μέρα θα βλέπονταν καταπρόσωπο. Μα ήταν νύχτα και γι' αυτό μόνο από τη διαίσθηση, το θόρυβο, κατάλαβε ο καθένας την όμοια κίνηση του άλλου και σε λίγο απ' την κουβέντα που άρχισαν:

— Μάτι δεν έκλεισα τόσες ώρες...

— Μην έκλεισα εγώ;

— Το κρεββάτι...

— Αυτό το κρεββάτι!...

* *

Μ' αν πρόκειται να μας πουν την ιστορία του κρεββατιού, οι γέροι-μας που δεν έκλεισαν όλη τη νύχτα μάτι, δε θα τελειώσουμε ποτέ. Να ρωτήσουμε κανέναν άλλο. Ποιό να ρωτήσουμε; Α, να, τον κατρέφτη. Εκείνο δα τον απέναντι κατρέφτη.

— Μεταχαράς, μας απαντά. Την ξέρω τόσο καλά...

— Και τί δεν ξέρεις κυρ-κατρέφτη! Όλα τα ξέρεις εσύ. Λοιπόν;

— Λοιπόν ακούτε-τα. Εδώά μέσα, όταν πρωτοήρθα, έπιασα πρώτο και καλλίτερο φίλο το κρεββάτι των γέρων.

Έτσι που μουρχόταν βολικό και τόβλεπα όλη τη μέρα σχεδόν... Φαίνεται πως αυτό ήταν σαν ήρθα εγώ—προχτές μπήκαμε στα εικοσιτρία χρόνια από τότες—πολλά χρόνια πριν. Γιατί, αν λογαριάσουμε πως το κρεββάτι ήταν νυφικό, και πως οι γέροι από δέκα χρόνια τώρα γιόρτασαν τους αργυρούς-τους γάμους, το κρεβ-

βάτι έχει στην πλάτη-του σαράντα χρόνια.

— Να μας συμπαθάς, κυρ-κατρέφτη, δεν το πιστεύουμε. Αυτό δα το κρεββάτι που βλέπουμε είναι σαράντα χρονώ; Μ' αυτουνού, πρόπερσυ πρωτοφανερώθηκε το σκεδίό-του, στην έκθεση των Παρισίων...

— Μα τί, δε σας τώπα εξαρχής; Δεν πρόκειται γι' αυτό. Ειν' άλλο αυτό. Μ' ακούτε την ιστορία, ντε. Το λοιπόν, το κρεββάτι που λέγαμε, έχει ιστορία σαν όλα τα παλιά κρεββάτια. Σκεφτήτε πως, τριανταπέντε χρόνια τώρα—και λογάριασε προς τρακόσες εξηναπέντε φορές το χρόνο—κοιμήθηκε τ' αντρόγυνο. Εδώά πάνω, γεννήθηκαν τα τέσσαρα παιδιά κι' ένα που τους πέθανε—πέντε παιδιά. Και πως ως τριών χρονώ το καθένα κοιμόντουσαν κι' αυτά εδώ, στη μέση-του, 'Υστερα απ' όλα τούτα, για σκεφτήτε πόσο τον είχανε αγαπήσει και πόσο τον είχανε ζήσει, το φίλο-μου τον καυμένο!...

Μα η μόδα το πάλιωσε, γερνούσε και κείνο και δεν ταίριαζε στους συναδέρφους-του του δωματίου-μας το παλιό κρεββάτι. Γιατί και μένα μ' άλλαξαν κάποτε, μα στο καινούργιο έπιπλο που φτιάξανε βάλανε μένα πάλι, αφού όμως, από τετράγωνο, με κάναν εξαγωνο το φουκαρά... Τα παιδιά σα μπαίνανε μέσα στο δωμάτιο ξύνιζαν τα μούτρα-τους. Ένας μάλιστα, εκείνος ο Μηνάς, είπε πως δε θα ξαναπατούσε εδώ μέσα αν δε τάλλαζαν. Κι' οι καυμένοι οι γέροι, τί να κάνουν; Δίκηο θάχαν τα παιδιά, αυτό θάταν το σωστό. Εκείνα χαρές!—Να, έτσι μάλιστα. Έτσι σας θέλουμε. Όχι κείνο το παλιατζίδικο,

που δεν τολμούσαμε να δείξουμε σ' άνθρωπο όλο το σπίτι!..

Αγόρασαν το λοιπόν αυτό το καινούργιο, κι' ένας παλιατζής πήρε όσα—όσα, για σίδερο, το φίλο-μου. Σήμερα το πρωί το πήραν—μπορεί και χτες, τί ώρα νάναι; αν έφεγγε πιο πολύ θάβλεπα το ρολόι, μα τώρα χάλασαν και μένα τα μάτια-μου, έχω μυωπία—κι' εγώ, να, αλήθεια σας λέω, δάκρυσα. Κι' ας έλεγε ο Μίμης πως η Κατίτα δε με σκούπισε καλά το πρωί, μετά το Σαββατιάτικο λουτρό-μου...

Άλλο δεν έχω να σας πω. Αντίθετα τώρα να δήτε και τους γέρους, που οι κακόμοιροι δεν μπόρεσαν να κοιμηθούν ακόμα στο καινούργιο κρεβάτι.

— Ευχαριστούμε πολύ, κυρ—κατρέφτη..

— Μπα, χρέος-μου... Αυτό θα πει φίλια.

* *

Ας πάμε και στους γέρους. Σιγά, μην κάνετε φασαρία, ν' ακούσουμε. Στις μύτες-σας...

Μπα, τί βλέπουμε; Χα χα χα! Κοίτα-τους τί γελαστοί που είναι! Τί ευτυχισμένοι!... Σαν τη πρώτη νύχτα του γάμου-τους.

Τίποτ' απολύτως δεν ακούσαμε. Μόνο μια στιγμή.

— Αύριο λοιπόν, ει;

— Αύριο!..

Και στη στιγμή ένα κρότο. Γύρισαν από την άλλη μεριά να κοιμηθούν.

* *

Δεν προφταίνουμε να κλείσουμε το στόμα-μας από τ' άνοιγμα της έκπληξης, όταν ακούμε κάτι χαχανητά. Γυρνάμε. Μπα ο κατρέφτης μας κοροϊδεύει.

—Την πάθατε, μας λέει, και πήγατε σαν τάχαν τελειωμένα πια. Εγώ όμως μπόρεσα, καθώς σας μιλούσα, να τους παρακολουθήσω από την πάνω αριστερή γωνιά-μου. Λοιπόν, ξέρετε τί συμφωνήσανε; Μη ξαφνιαστήτε. Να, ούτε λίγο, ούτε πολύ, να παν να βρουν αύριο πρωί—πρωί, το παλιατζίδικο που πούλησαν το κρεβάτι, και να το πάρουν πίσω.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ

ΘΥΜΗΣΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΧΛΥ

Μονάχη τόσο είν' ή ψυχή,
μέσα στην άραιή βροχή
τούτη τ' Οκτώβρη.
Κάτι χαμένο, μακρινό,
κάτ' απ' τόν γκρίζον ούρανό
ζητᾶ νά τ᾽βρη.

Θύμησες ἔρχονται παλιές...
ἀστεροφῶτιστες βραδυές,
καί μελωδίες,
μιας περασμένης ἐποχῆς,
—πέφτουν οἱ στάλες τῆς βροχῆς—
χλωμές κυρίες.

Τραγούδια πού ἔνα δειλινό,
—σβύσαν ἀγάλια—μακρινό,
ἀγαπημένα.
Φύλλα πού πέφτουνε ξερά
χωρίς ὄρμη, χωρίς χαρά
κιτρινιασμένα.

Καχεχτικά, φτωχά παιδιὰ
πού δὲν ἐνοιῶσαν στήν καρδιά
χαρᾶς τό χᾶδι,
βράδυα χρυσᾶ καί ροδαυγές
φωνές χαρᾶς, πόνου κραυγές
μέσ' στό σκοτάδι.

Πῶς ἔρχοντ' ὄλ' αὐτὰ στό νοῦ,
εἰκόνες κόσμου μακρινοῦ,
ξεῖωριασμένες
θύμησες μέσα στήν ἀχλύ,
—πέφτ' ἡ βροχή ψιλή—ψιλή—
ληθμονημένες.

ΑΛΚΗΣ ΜΥΡΑΣ

ΦΩΝΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Δέν εἶν' ἄσχημη ἡ ζωὴ, καθὼς φαίνεται στὸ γοργοκύλισμά της. Οὐτ' εὐτυχισμένη ἢ δυστυχισμένη. Μόνοι μας τῆς δίνουμε τὴν μιά ἢ τὴν ἄλλη μορφή, ἀνάλογα μὲ τὴ δύναμη τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου, τὴν ἐπιμονή μας.

Παίρνοντας τὰ συναισθήματα, τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρά μας, δημιουργοῦμε γύρω μας ἓνα περιβάλλον, πού ἀνάλογα μ' ἐκείνα, φαίνεται στὰ μάτια μας χαρούμενο ἢ σκοτεινὸ.

Εἶν' ἀλήθεια πὼς πολλές φορές σκοντάφτουμε στὸ δρόμο μας σὲ μύρια ἐμπόδια πού μᾶς τσακίζουν τὴ δύναμη καὶ κόβουν τὰ φτερά πού μὲ λαχταριστὴν ὁρμὴν ἀνοίγουμε γιὰ ψηλότερα, καινούργια πετάγματα.

Μὰ τότε, σὲ κάτι τέτοιες στιγμές, φανερώνεται πλέρια ἡ ὑπόστασή μας. Ἄν γονατίσουμε, εἴμαστε ἄνικανοὶ γιὰ ν' ἀνεβούμε στὶς κορφές τῶν πόθων μας. Μὰ καὶ νὰ λεγόμεστε ἄνθρωποι.

Ὅσο κι' ἂν ἡ ὄψη τῆς ψυχῆς εἶναι μελάγχολη, ὅσο κι' ἂν ἡ μοῖρα ἢ οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς μᾶς δίνουν μιά τάση πεσσιμιστικὴ, πάντα στὰ κὰτάβαθα τοῦ εἶναι μας, ὑπάρχει ἡ ἀχτίδα ἐκείνη πού μᾶς κάνει νὰ στρέψουμε τὴν ὑπαρξή μας στὴν ἐνατένιση τῆς μιᾶς, τῆς καλύτερης αὔριο.

Στὸ χέρι μας εἶναι νὰ τὴν ζήσουμε ὅπως ἐμεῖς τὴν θέλουμε. Δηλαδή εὐτυχισμένη!

Ἀπόλυτη, βέβαια, εὐτυχία δὲν ὑπάρχει. Γιατὶ ἀλλοιώτικα ἢ ἀνθρώπινη ἀξία θᾶχανε τὴ δύναμή της. Θὰ σταματούσαμε μόλις τὴν ἀντικρύζαμε καὶ θὰ ζούσαμε ἀπολαμβάνοντάς την.

Μὰ τότε ποιὸ τὸ νόημα τῆς ζωῆς, σὰ θὰ ξέραμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ πού θὰ καταλήξουμε;

Ἡ ὁμορφὴ πλευρὰ τῆς ζωῆς εἶναι τ' ἄγνωστο πού μᾶς τραβάει διαρκῶς. Εἶναι τ' ἀνήσυχο μυαλὸ πού δὲν σταματᾷει πουθενά. Ἄν ἔλειπε, ὁ συναισθηματικὸς μας κόσμος θᾶταν ἄδειος.

Κι' ἔτσι κυνηγώντας τὴν εὐτυχία, δίνουμε δράση καὶ νόημα στὶς μέρες πού διαβαίνουν.

Μὰ κι' ἡ δυστυχία εἶν' ἀπαραίτητη—ὅσο κι' ἂν μᾶς πληγώνει—γιατὶ ἔτσι, στὴ δημιουργία τῆς ἀντίθεσης νοιώθουμε πιότερο τὴ χαρὰ, τὴν ἀξία τῆς εὐτυχίας.

Κανεῖς δὲν εἶν' ἀπόλυτα δυστυχισμένος! Ἄρκεῖ νὰ πλησιάσουμε καὶ νὰ ζήσουμε τὸν πόνο τοῦ ἄλλου, γιὰ νὰ καταλάβουμε πὼς ὅτι δυστυχία πιστεύουμε δική μας δὲν εἶναι παρά εὐτυχία.

Πολλές φορές, μᾶς ἀρέσει νὰ ζοῦμε μέσα σ' ἓνα ὄνειρο πού ἔχουμε πλάσει, ἔστω κι' ἂν κατὰ βάθος πιστεύουμε πὼς δὲν μπορεῖ παρά νὰ μείνῃ πάντα ὄνειρο...

Πολλές φορές, ἄλλοι νομίζουν γιὰ δυστυχία ὅ,τι σὲ μᾶς δίνει ζωὴ καὶ χαρὰ. Καὶ ζητοῦν νὰ μᾶς ἀνοίξουν τὰ μάτια σὲ ὄψεις τῆς ζωῆς, πού νομίζουν, πὼς αὐτές εἶναι πραγματικὰ εὐτυχισμένες.

Μὰ κάθε ἄνθρωπος πού δημιουργεῖ μιά κατάσταση καὶ ζῆ μέσα σ' αὐτήν, ζῆ θεληματικὰ, γιατί τῆς δίνει κάτι ἀπ' τὴν ψυχὴ του, γιατί πιστεύει ἀπόλυτα πὼς τοῦ ταιριάζει. Ἄ-

διάφορο τί πιστεύουν οί άλλοι. 'Η δύναμη του ανθρώπου φαίνεται από την ικανότητα που έχει να κρατάη κοντά του ό,τι χαρά και ευτυχία πιστεύει, γιά πάντα!

Μή ζητᾶς—από καλή θέληση πάντο—ν' άνοιγης πληγές που ίσως υπάρχουν έπουλωμένες. "Αφηγε τις ψυχές να ζουν, έστω και στην ψευδαίσθηση της ευτυχίας. Είναι κι' αυτό κάτι στη σημερινήν εποχή του πεισμού και του ύλισμου.

Μή δέχεσαι τις μεταβολές και καταστάσεις της ζωής παθητικά, σαν κς τι άναπέφυκτο. 'Ο ρόλος σου εί-

ναι να δημιουργής μόνος σου τη ζωή σου κι' όχι να περιμένης από τους άλλους, ό,τι έσύ πρέπει να κάμης.

Μήν πιστεύης πως σου λείπει αυτό ή ή άλλη δύναμη. Το να δημιουργής μιά μειονεκτικότητα όταν ή φύση στη στέρησε, δεν είναι κάτι που ν' αξίζει. Μήν αφήνης την ευτυχία να περνᾶ πλάι σου, γιατί έσύ διστάζεις ν' απλώσης το χέρι σου γιά την κρατήσης.

'Η ζωή άνήκει σ' εκείνους που ξέρουν να δράσουν και ν' αποκτήσουν ό,τι επιθυμούν.

ΚΑΙΤΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Β. ΟΥΓΚΩ

Α Υ Ρ Ι Ο . . .

Αύριο τᾶ χαράματα που ή έξοχή θ' άσπρίση
θά φύνω, αγάπη μου. Έσύ πως μέ προσμένεις ξέρω.
Τᾶ βήματά μου από βουτιά και δάση θέ να φέρω,
τίμω και σου ή σκέψη μου δεν ήμπορεί να ζήση.

Θα περιμένω μὴ βλέποντας, χωρίς ν' ακούω πιό τέρας.
Τᾶ μάτια μου στις σκέψεις μου θ' άφωσιώσω πλέρια,
μονάχοι, άνωστος, σκυφτός, με σταυρωμένα χέρια.
Γιά μένανε σαν τη νυχτιά θέ να γενή και ή μέρα.

Τό χρυσαφένιο δειλινό έγώ δέ θ' άντικρύσω
ούτε και τ' άσπραμακουά που πάν στ' Αρφλέρ καίκια.
Κι' όταν θα φτάσω, ένα φτωχό μπουκέτο από ρείκια
κι' από μυρτιές όλάνθιστες στο μνήμα σου θ' άφήσω..

(Μετάφραση)

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΠΟΥΖΗΣ

Ν Ο Σ Τ Α Λ Γ Ι Α

Μας συνεπήρε η νοσταλγία του γαλανού
και ξανοιχτήκαμε μες στ' όργιο των κυμάτων,
(στο φόντο του βαθύ, γλαφκού ουρανού
τρεμόπαιζε η αρμονία των χρωμάτων).

'Μας συνεπήρε η νοσταλγία τ' αλαργινού
και σπάσαμε δεσμούς και πεπρωμένα.
(Ξεφύγαμε απ' την ιδέα του τωρινού
κι' αλλάξανε μορφή τα περασμένα).

ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΩΜΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Σε μία κωμωδία και γενικότερα σ' ένα έργο θεατρικό, το κωμικό στοιχείο—όταν υπάρχει—βγαίνει είτε από την πλοκή την ίδια του έργου, είτε από καταστάσεις (Situations), είτε από το διάλογο είτε ακόμα από το εξωτερικό ή εσωτερικό σκεδίασμα των τύπων (κωμωδία χαρακτήρων) ή και απ' όλους τούτους τους παράγοντες μαζί.

Στα δράματα και στις τραγωδίες όπου ο συγγραφέας φροντίζει ν' αλαφρύνει την ατμόσφαιρα, το κωμικό στοιχείο είναι σπαρμένο σε καναδυό σκηνές που πολύ λίγη σχέση έχουν με την υπόθεση. Στην περίπτωση τούτη οι σκηνές αφτές είναι ένα είδος διαλείμματα, ό,τι δηλαδή είναι τα ιντερμέδια στο θέατρο του Μολιέρου: Αφτές τις σκηνές τις συντυχαίνουμε πολύ συχνά αν όχι πάντα στις τραγωδίες του Σαίξπηρ. Εκεί πρόκειται πια καθαρά για ξεχωριστά κλοουνίστικα νούμερα, για επιθεωρησιακά, θάλαες, σκέτες: ο Σαχλότος στον Έμπορο της Βενετίας, ο θυρωρός στον Μάκβεθ, οι νεκροθάφτες στον Άμλετ, κ. α.

Στην κλασική κωμωδία και στην μετέπειτα, που δουλέφτηκε πάνω στα πρότυπά της, το κωμικό αποτέλεσμα έρχεται ύστερα από μίαν έλλογη ή κινησιακή προετοιμασία και καβαλάει, αν δεν την καταστρέφει και ολότελα, την ποίηση που αναπνέει η φράση, δίνοντας κυρίαρχη θέση στο λογοπαίγνιο ή στην κωμική κατάσταση που επιδιώκεται. Και εξηγούμαι: Όταν ο Σαίξπηρ στις κωμωδίες του ξαμολάει σε μίαν ολάκερη τιάδα τον αριστοτεχνικό του λόγο, το κάνει για να μας σερβίρει με τρόπο καταπελτικό, σαν κατακλείδα το κωμικό αποτέλεσμα μιάς, θα λέγαμε σήμερα, φιλολογικής φρασεολογίας. Καθώς λοιπόν είναι κοινός τόπος πως όπου λείπει η ομορφία της λιτότητας, το

αποτέλεσμα είναι μικρότερο από το προσδοκούμενο, έτσι η κωμικότητα χάνει πολύ απ' αυτό το εξωνυχιστικό βασάνισμά της. Γιατί είναι βεβαιωμένο πως η ένταση κι' η ποιότητα της οποιασδήποτε συγκίνησης είναι αντίστροφα ανάλογες με το μέγεθος και το βάρος του μέσου που χρησιμοποιείται.

Φυσικά ο Σαίξπηρ στην περίπτωση τούτη, πρώτα γιατί ο ποιητής είναι τόσο μεγάλος που να είναι και άριστος τεχνίτης, και ύστερα γιατί το νόημα του χιούμορ του έχει εποχική δικαίωση. Η Αναγέννηση ήταν εποχή καθαρά φιλολογική όπου συναγωνίζονταν οι «καλοί Causeurs» και οι επιδειξίες του πνεύματος, μέσα στα αβλικά σαλόνια που αποτελούσαν το κοινό της.

Ό,τι τεχνητό και φκιαχτό κλείνει το κωμικό στοιχείο της κλασικής κωμωδίας, το κληρονόμησε, λες, η φάρσα και το βουλεβάρτο. Το δούλεψε όμως με το χειρότερο τρόπο προσαρμόζοντάς το στο γούστο του μεγάλου κοινού που κολακεβόταν να βλέπει ζωντανεμένα και γελοιοποιημένα τα παθήματά του και τις μιζέριες του. Καλλιεργήθηκε έτσι το φτηνό αστείο, το παίξιμο των λέξεων, η χοντροκοπιά, η έφκαλη εκμετάλλεψη της γελοιογραφικής πλεβράς της μοιχείας, δίχως ποτέ ν' αναζητηθεί η ανάταση του επίπεδου του κοινού σε μιά ποιητικότερη σφαίρα. Παραβλέφτηκε δηλαδή ολότελα το σημαντικότερο στοιχείο της τέχνης: ο Λυρισμός. Ο λυρισμός στο λόγο, στην κίνηση, στην πρόθεση έστω.

Έτσι είναι δικαιολογημένο το κοινό των τελεφταίων γενιών που, αναζητώντας υποσυνείδητα, μα δίχως καθοδήγηση, το αγνό θέαμα, στράφηκε προς το είδος εκείνο που έστρεψε στην παιδικότητά του, στην αφελειά του, στην αγνότητά του, το

θέαμα που είταν ένα κράμα από Ιταλική κωμωδία, θέατρο σκιών και τσίρκο, την επιθεώρηση.

Η Επιθεώρηση με τον τυπίστα ηθοποιό (που αντικατέστησε τον κλόουν) τους χορούς, τη μουσική και την ποικιλία των σκευς ικανοποίησε την αισθητική-του απαίτηση, μιάς και δεν είχε εκπαιδευτεί για νάχει αψιθρότερη. Εκεί ο ηθοποιός αψιθροκεδιάζει πάνω σ' ένα λιτό καμβά του νούμερου που εχτελεί, προσθέτει πηγάια εβρήματα της στιγμής, απaráλλαχτα καθώς ο παλιάτσος του τσίρκου.

Τα παραπάνω δε θέλουν να υποστηρίξουν την απομάκρυνση του ηθοποιού από το κείμενο, πράμα που είναι ολέθριο σ' ένα έργο πρόζας όσο αλαφρό κιάν είναι. Ο ηθοποιός απεναντίας χρωστάει πριν απ' όλα, να σέβεται το κείμενο του ρόλου-του, ανάγκη όμως το κείμενο τούτο να του προσφέρει δυνατότητες πηγαίας ερμηνείας και νάνα απαλαγμένο από κάθε συμβατικότητα στο κωμικό πλέξιμο. Ο Marcel Achard, ο Jean Anouille, ο Gerôme K. Gerôme, ο Ben Johnson έδωσαν πρώτοι το σύνθημα τούτο της αναδρομής του θεατή στο παιδικό-του γούστο. Γιατί τότες είναι υγιής ο θεατής που γελάει, όταν είναι ένα μεγάλο παιδί. Παρατηρήστε μιά παράσταση κωμικοθεάτρου ή κωμικοκιόζη και θα δείτε πως οι μεγάλοι θεατές γελάν όσο και τα παιδιά με το ίδιο ηχηρό γέλιο που μαρτυρεί την ξεγνοιασιά της ψυχής-τους εκείνη τη στιγμή.

Την επιστροφή στην ποίηση του κωμικού στοιχείου, την κατανόηση και την υπηρέτηση αφάνταστα το «κινούμενο σκέδιο», δηλαδή η σειρά των Μίκυ Μάους και των Σίλλυ Σύμφωνου του Ντίσνευ.

Το κωμικό λοιπόν στοιχείο πρέπει να βασίζεται στο παιχνίδισμα, στο κέφι, στη δροσιά του ηθοποιού και του έργου. Πρέπει να είναι ένα ξάφνιασμα χαράς που να προκαλείται όχι από βαθυστόχαστα και προμελετημένα αστεία, αλλά απ' την απρό-

οπτη απόσπαση του ενδιαφέροντος του θεατή προς μιά παρενεθική ατμόσφαιρα παιδικής ξεγνοιασιάς, με μέσα απλά, αφελή, ξεκάρφωτα καμιά φορά, που να πηγάζουν και ν' απεφθύνονται στο ζωικό παραλόγιασμα που χαρακτηρίζει και επικυρώνει τα νειάτα. Όλα τούτα, το κοινό της γενιάς-μας φαίνεται να τα κατανόησε πλέρια, με την αγάπη-του για τον Ντόναλ, για τα εξωφρενικά φιλμ των Μαξ και Ριτζ Μπρόδερς, για τη θεοπάλαβη τζαζ και για τις φαντεζίστικες κωμωδίες της περιορισμένης παραγωγής του είδους. Απομένει τώρα να τα κατανοήσουν οι συγγραφείς, οι θίασοι κι' οι ηθοποιοί.

ΝΤΙΝΟΣ ΜΑΙΟΠΟΥΛΟΣ

Τ Α Β Ι Β Λ Ι Α

“ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ”, (Τεύχος 1^ο Γεννάρης—Φλεβάρης 1943. Εκδότες: Ν. ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ—Σ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ).

Τώρα τελεφταία, αρκετή κι' αξιόλογη πνευματική κίνηση γίνεται στον Πειραιά. Φιλολογικοί Σύλλογοι, με διαλέξεις, θεατρικές παραστάσεις και διάφορες λογοτεχνικές εκδόσεις προσπαθούν μ' αρκετή εφουνειδησία ν' αποδιώξουν τον πνευματικό λήθαργο που ζουν οι νέοι της πόλης-μας. Μιά τέτοια έκδοση είναι η «Νεοελληνική Μούσα». Μιά πρωτότυπη και συμπαθητική περιοδική έκδοση, αφιερωμένη αποκλειστικά στην ποίηση. Στην αρχή διαβάζουμε ποιήματα με υπογραφές «φτασμένων» και μοναχά στο τέλος βλέπουμε ποιητές νέους, πολλούς μ' αξιοπρόσεχτο ταλέντο.

Ξεχωρίζουμε το «Μουράγιο» του κ. Κ. Αμπρακιώτη, ένα τραγούδι γιομάτο παλμό, ζωντανία και νοσταλγική συγκίνηση. Η «αγάπη» του κ. Σ. Παναγιωτόπουλου και το «Φθινόπωρο» του κ. Περιστέρη είν' από τα καλλίτερα, αν και δείχνουν κάποια τάση για μίμηση. Απλό και συγκινημένο το «Σπλέεν» του κ. Π. Τσουτάκου. Το «σαν έρθη η νύχτα» του κ. Μύσχου, μάλλον θεματογραφικό. Στην «προσμονή» του κ. Καθρέπτη διάχυτη είν' η λαχτάρα της «φυγής». Μιά λεπτή συγκίνηση διακρίνει τη «Σκέψη» του κ. Καρδαλίνου και τον «Εσπερινό» του κ. Γουλανδρή. Τ' άλλα μέτρια τόσο στην έμπνευση όσο και στο τεχνικό μέρος.

Η καλή αυτή προσπάθεια πρέπει να συνεχιστεί και να πάρει μιά κατέφθουση πιο συγκεκριμένη και πιο αποδοτική, εξυπηρετώντας κατά κύριο λόγο τους νέους που γράφουν.

Μ. Μ.

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«**Η χρυσή Πόλις**». Έγχρωμη ταινία μ' ὄχι πολὺ πετυχημένα χρώματα. Παρακολουθοῦμε σ' αὐτὴ μιὰν ἀνθρώπινη ἱστορία πειστικὴ καὶ δραματικὴ. Ὡστόσο ἡ ἠθοποιῶτα τῆς Χριστίνας Ζεντερμπάουμ—πλαστικὴ καὶ ἀληθοφανὴς—μᾶς ἀπασχολεῖ, συχνὰ περισσότερο ἀπ' ὅλα. Ἀλλὰ καὶ ὁ σκηνοθέτης—ὁ Φάϊτ Χάρλαν τραβᾷ τὴν προσοχὴ μας; Ἀποδείχνει εὐγλωτότατα πῶς ἡ κινηματογραφικὴ φωτογραφία δὲ χρωστᾷ τὴν ἀξία τῆς στὴν «πιστότητα ἀντιγραφῆς», ἀλλὰ στὴν «μορφοποιημένη ἀπόδοση», στὴν «ἐλεύθερη διάσκευή» τῆς φύσης καὶ τῶν πραγμάτων—ἢ στὴν «ὕποβλητικὴ» παρουσιάσῃ τους. Ὁ δραματισμὸς λ. χ. τῆς Χρυσῆς Πόλης—τῆς Πράγας—ἀπ' τὴν Ἀνιούσκα (προϊὸν στυλιζαρισμένης φωτογράφισης) εἶναι καθαρωτάτης καὶ ὑψηλῆς ποιητικῆς ἐμπνευσης σύλληψη. Ἡ «Χρυσὴ Πόλις» σὰ σύνολο εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς ταινίες πού μᾶλλον σπάνια βλέπουμε.

«**Βιεννέζικο αἶμα**». Τὸ φτεινὸ φιλμ τοῦ Φόρστ: Μιὰ ταινία πολὺ «κατανοητικὰ» γυρισμένη· μετέλεια αἴσθησις τοῦ «ὀπερετικοῦ πνεύματος». Στιγμές—στιγμές θυμίζει (τὶ καλύτερος ἔπαινος γι' αὐτὴν;) ἔντονα «Συνέδριο χορεύει» ἢ «Πόλεμο τοῦ Βάλς»—τὰ κλασσικὰ τοῦ εἴδους. Ὁ Φρίτς μόνον (μολονότι μερὶς ἀπάντα γοητευτικὰ) κάπως βαρὺς καὶ κουρασμένος, καὶ οἱ Χάινς Μότजर—Τέο Λίγκεν (χωρὶς νὰ παύουν νὰ εὐχάριστοι) δὲν ἀποκλείεται νὰ θέλουν κάποιαν ἀνανέωση.

«**Ἡ μεγάλη ἀγάπη**». Μιὰ ἀρκετὰ κοινότυπη καὶ συμβατικὴ «ἔρωτικὴ ἱστορία» μέσα στὸ πλαίσιο τῆς πολεμικῆς ἐπικαιρότητας. Ἡ συγκίνηση πού μᾶς χαρίζει εἶναι ἐξωτερικὴ, ἐπιδερμικὴ, χωρὶς αἰσθητικὴ προέκτασις, χωρὶς κανένα μῆνυμα. Ἀλλὰ πρωταγωνιστεῖ σ' αὐτὴν μιὰ ἔντονη προσωπικότητα: ἡ Ζάρα Λεάντερ. Καὶ τοῦτο εἶναι τελοσπάντων, κάτι.

«**Φαιδώρα**». Ἀπ' τὸ ἐπιτηδευμένο καὶ ἀρκετὰ μελοδραματικὸ καὶ χωρὶς οὐσία ἔργο τοῦ Σαρδοῦ, οἱ Ἴταλοι ἔκαναν μιὰ πολὺ καλὴ ταινία. Πολὺ καλὴ ὡς ὑλικὴ μόνον παρουσίαση, γιὰτὶ ὡς πνευματικὸ περιεχόμενον δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ εἶναι «ἐξ ἐμφύτου» φτωχὴ. Ἡ Λουίζα Φερίντα στὸ ρόλο τῆς Φαιδώρας, δείχνει πῶς ἔχει καλὸ δραματικὸ κριτήριον, καὶ ὁ Ἀμεντέο Νατσάρι πλάι τῆς, μετὸ μαλακὸ καὶ ἀβίαστο παίξιμό του μᾶς κατακτᾷ ὀλοένα καὶ πιὸ πολὺ: διαθέτει ἀβρότητα καὶ εὐγένεια, συχνὰ, θελκτικὴ.

«**Τὸ κουρέλι**». Ἀρκετὰ πετυχημένη, γιὰ τὴ νεαρὴ Ἰταλικὴ Κινηματογραφία, μεταφορὰ τοῦ γνωστοῦ θεατρικοῦ ἔργου στὴν ὀθόνη, χωρὶς ὅμως καὶ ἰδιαιτέρες ἀξιώσεις. Ὅλοι—ιδίως ὁ συμπαθητικώτατος πάντα Ἀμεντέο Νατσάρι—κινιοῦνται ὀπωσδήποτε μ' εὐχέρια. Ἡ Λίλιαν Σίλβι μόνον, ἂν δὲν ἔδινε συχνὰ στὸ παίξιμό τῆς ἕναν ὑπερβολικὸν κάπως καὶ ἐξογκωμένο τόνον, θὰ ἦταν ἀκόμα πιὸ χαριτωμένη. «**Ὁ τελευταῖος τῶν ἔξ**». Πολὺ ἀξιόπρόσεχτη Γαλλικὴ ἀστυνομικὴ ταινία ἀπὸ μυθιστόρημα τοῦ Στάνισλας Στέϊμαν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς: μιὰ «Γαλλικὴ» ἀτμόσφαιρα, ἕνας λεπτὰ πνευματώδης διάλογος γεμάτος ἀληθινὴν «αἴσθησις τοῦ χιουμόρ»: ἕν' ἄριστο παίξιμον· ἕνα ἐπιμελημένο ἀνέβασμα—καὶ ἕνας γριφώδης μῦθος μετὰ θαυμάσια λύση. Ὁ Ἀντρέ Λυγκέ πολιτισμένος καὶ ὁ Πιέρ Φρεναὶ γεμάτος γνήσια φινέτσα. Ὅλοι ἄλλοι πολὺ καλοὶ.—Πάντα εἶχα τὴ γνώμη ὅτι τ' ἀστυνομικὰ ἔργα δὲν εἶναι καλλιτεχνήματα, ἀλλὰ πνευματικὲς ἀσκήσεις. Ὁ τελευταῖος τῶν ἔξ» μοῦ τὴν ἐπεβεβαίωσε.

ΝΙΚΟΣ Κ. ΧΑΚΚΑΣ

Τ Ο Θ Ε Α Τ Ρ Ο

— Δέφτερος Ίφεν στο «Θέατρο Τέχνης». Θαρρώ πως για μιά χειμωνιάτικη περίοδο ενός θιάσου φτάνει ένας, αν δεν περισέβει. Εχτός αν η διδασκαλία των «απάντων» του Νορβηγού συγγραφέα καταχωρήθηκε στο ιδρυτικό καταστατικό του θιάσου. Το «Ρόσμερσκολμ» ξεσκέπασε πολλά με ονεχτήματα της «Αγριόπαπιας» κι' η νωπή σύγκριση ανάμεσα στα δύο τούτα έργα από την άποψη της εκτέλεσης είναι σε βάρος του δέφτερου. Τα μειονεχτήματα τούτα, που στην πρώτη παράσταση ξεχάστηκαν είναι τρομερά μεγαλωμένα στο «Ρόσμερσκολμ»: Η καταθλιπτική ατμόσφαιρα που μέσα-της κινιούνται τα πρόσωπα, η αφάνταστη υποποίηση-τους και το ομοιόμορφο κούρντισμα των ηθοποιών για να λένε ότι τους είπαν, κι' αφτά όχι σε γλώσσα κι' έκφραση Ελληνική, κι' ακόμα η εκνεβριστική τάση όλων των ηθοποιών για μίμηση ενός ιδανικού κι' αλάθητου πρότυπου. Μιά προσπάθεια συνόλου σαν κι' αφτή του «Θεάτρου Τέχνης» δε σημαίνει βέβαια το πνίξιμο της προσωπικότητας των ηθοποιών. Και με θλίψη και πόνο κάνουμε αφτές τις διαπιστώσεις, γιατί θέλουμε να πιστέβουμε πως η προσπάθεια του κ. Κούν είναι να κάνει «Θέατρο Τέχνης», δίχως εισαγωγικά όμως, όπως και κείνος πιστέβει και προσπαθεί. Κάθε λόγος για το έργο, θάταν επηρεασμένος. Το παίξιμο του ίδιου του κ. Κούν και των συνεργατών-του δε μας αφησε να το χαρούμε.

Το «Θέατρο Ανδρεάδη» ανέβασε κι' εκείνο Ίφεν. «Ο μικρός Έυολφ» είναι ένα περίφημο έργο. Τα προβλήματα που θέτει κι' οι τραγικές καταστάσεις κι' οι συγκρούσεις των ηρώων είναι κομμάτια ζωντανά, και μιλών κατεφτελιαν στην ψυχή. Δυστυχώς το ζημίωσε η απόδοση. Εχτός από την κ. Ανδρεάδη κανένας άλλος ηθοποιός δε μπόρεσε να σταθεί. Η παράσταση δίχως σκηνοθετική καθοδή-

γηση ήταν ξεκάρφωτη, δίχως συνοχή, κι' ενότητα. Τα πρόχειρα σκηνικά του καλλιτέχνη Γ. Τσαρούχη, ξέφτιζαν την ατμόσφαιρα με την ακαλαισθησία-τους.

Ο νέος θίασος «Μιράντας—Παππά» με τον Γιαννίδη, άρχισε τις παραστάσεις-του με το έργο του Ρωσέ, «ο άνθρωπος που παίζει κωμωδία». Το έργο είναι αρκετά καλό κι' οι ηθοποιοί έπαιζαν εφσυνειδητά. Ο κ. Παππάς έδειξε τον καλό εαφτό-του και μπόρεσε να συγκινήσει, αν και δεν τούστεκε απόλυτα ο ρόλος. Το ίδιο και η κ. Μιράντα. Ο κ. Γιαννίδης στο ρόλο του αστυνομικού επιθεωρητή, δημιούργησε ένα περίφημο τύπο. Το σκηνικό του κ. Βακαλό αισθητικό και μέσα στην ατμόσφαιρα του έργου.

ΚΩΣΤΗΣ ΑΜΠΡΑΚΙΩΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Θ. ΒΑΡ. Πύργων. Τά δυο πρώτα τετράστιχα του τραγουδιού σας άρκετά καλά: τó τρίτο όμως...—ΑΜΚ. ΜΥΡ. Άθήνα Πρόσο δίκηο έχετε στο γράμμα σας! Δημοσιέβουμε τó Ύνα από τά ποιήματά σας, με τή σύσταση ν' αποδιώξετε όσο είναι δυνατό τις ξένες επιδράσεις που διακρίνουν τούς στίχους σας —ΕΜ. ΜΕΤ, Καλλιθέα. Ή «Φιλοξενία» πολύ καλή για μαθητική έκθεση. Φροντίστε να μετώσετε τή φράση και τά νοήματά σας. Άσφαλώς θά πετύχετε.—ΒΑΣ. ΜΑΗΝ. Πειραιά. Πολύ συγκινημένοι οι στίχοι σας. Άν φροντίζατε περισσότερο τó τεχνικό μέρος θά τούς δημοσιέβαμε.—Ε.Ν. ΑΣΠ. Άθήνα. Τó ποιήμα σας δεν ξεχωρίζει από τά μοντέρνα θεατρικά τραγουδάκια. Κι' αφτό δεν είναι ποίηση.—Ν. Π. ΚΑΒ. Άθήνα. Τά σημερινά σας κατώτερα από τά προηγούμενα. Καί όμως διακρίνουμε σε σάς ταλέντο αξιοπρόσεχτο.—Γ. ΚΛΕΟΓ. Άθήνα. Ή «Γερο—Μάνθος» γραμμένος με τηλεγραφική ταχύτητα. Ύστερα μονάχα στο τέλος παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον.—Γ. Μ. ΠΕΡ. Πειραιά. Μιά άπλη περιγραφή τó «Πορταίτο» σας χωρίς συγκίνηση και πνοή.—ΣΤ. ΠΑΝ. Πειραιά. Τó ποιήμα σας θά δημοσιεφτή. Τó «στην Τέχνη μου» τού Γ. Κ. όχι τόσο αντιπροσωπεφτικό. Μάς στέλνατε Ύν' άλλο, αν θέλετε.—ΣΠ. ΚΑΡ. Δημοσιέβουμε τή μιά από τις μεταφράσεις σας. Ή άλλη όχι τόσο πετυχημένη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ	Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου (Ἀπόσπασμα)
ΧΡ. ΛΕΒΑΝΤΑΣ	Ἡ Μορφή καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Κ. Παλαμᾶ
ΑΛΚΗΣ ΜΥΡΑΣ Στὸν Παλαμᾶ (Ποίημα)
ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΣΧΟΣ Ἐπιτάφιο (Ποίημα)
ΘΑΝΟΣ ΚΑΡΔΑΛΙΝΟΣ	. . . Musa Yigitin Memora (Ποίημα)
ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΠΟΥΖΗΣ Στερονὴ Πατρίδα (Ποίημα)
ΣΩΤ. ΛΕΩΝΙΔΑΚΗΣ	Ὁριμότητα (Νεανικὴ ζωὴ καὶ τέχνη)
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΚΑ Βυζαντινὴ Ἱστορία (Διήγημα)
ΔΗΜΗΤΡ. ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ Βιλανέλα (Ποίημα)
ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ Τετράστιχο
ΚΑΙΤΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ Κασσιανή
ΣΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Μὲ τὸ φλάουτο... (Ποίημα)
ΣΠΥΡ. ΚΑΡΠΟΥΖΗΣ	Ἡ Μικρὴ ἀπογοητευμένη (Διήγημα)
ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΡΗΜΙΤΗΣ Συνομότυχος τυφλῶν (Ποίημα)
ΝΙΚΟΛΑΣ ΓΡΑΙΚΟΣ Καιρὸς Θαλασσινὸς (Διήγημα)
ΣΤ. Κ. Χρυσόσκονη τῶν ρεμβασμῶν (Ποίημα)
ΝΙΚΟΣ Κ. ΧΑΚΚΑΣ Ὁ Κινηματογράφος
Κ. ΑΜΠΡΑΚΙΩΤΗΣ Τὸ Θέατρο (Σύντομη ἐπισκόπηση)
	Ἄλληλογραφία

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ

ΜΗΝΑΣ Ε. ΜΑΤΣΑΚΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ 17. ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ Α.—ΦΥΛΛΟ 5^ο —1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1943